

Poročilo selektorice

V obdobju med 1. marcem 2017 in 28. februarjem 2019 sem si ogledala 89 premiernih uprizoritev za otroke in mlade. Veliko število uprizoritev deloma preseneča, a ga lahko razumemo tudi v luči drugačnega principa dostopanja do tekoče gledališke produkcije. Ko je po prejšnjem festivalu Zlata paličica zaživela spletna platforma z enakim imenom, smo članice strokovne komisije (Nika Arhar, Adriana Gaberščik in Martina Peštaj) kontinuirano spremljale gledališke novosti in opravljale širši izbor kakovostnih uprizoritev za mlade, ki smo jih uvrstile na platformo. Medtem ko spletna platforma predstavlja referenčni nabor tako aktualnih kot starejših, še živih kakovostnih gledaliških predstav za otroke in mladino, festival prinaša ožji izbor najizrazitejših gledaliških dosežkov za mlade zadnjih dveh let. Ker smo uprizoritve, uvrščene na platformo, ocenjevale z osebnih vidikov strokovnega področja, iz katerih izhajamo (gledališče, razvojna psihologija, pedagogika), ter v konstruktivnem dialogu različnih perspektiv, lahko rečemo, da njihova umetniška celovitost vselej vključuje jasno zavedanje o razvojnem obdobju ter miselnem in doživljajskem obzorju otrok in mladostnikov, ki jim je uprizoritev namenjena.

Pri festivalski selekciji sem se zaradi – in iz – že obstoječega nabora priporočenih kakovostnih uprizoritev na spletni platformi osredotočila predvsem na vsebinsko in izrazno kakovost uprizoritev ter se odločila za nekoliko manjše število uprizoritev. Pri presoji so me v prvi vrsti vodile domiselna in premišljena raba ter usklajenost gledaliških elementov, izčiščena namera ali problemska zastavitev in suverena odrska govorica, ki razpira različne uprizorjene svetove in vzpostavlja vznemirljiv, tudi izzivalen dialog z upoštevanjem večplastnosti izkustvenega. Izbrane uprizoritve predstavljajo raznolike uprizoritvene pristope in žanre, od lutkovnih predstav za najmlajše, igrivih in inovativnih prepletov igre ter animacije, do dramskih in plesnih predstav. Oživljajo klasična in sodobna literarna dela, vzpostavljajo samosvoj avtorski odnos do izbrane predloge ali gradijo povsem nov odrski svet, izhajajoč iz tankočutnega zaznavanja današnje realnosti in vsakdana mladih. Izbor zaznamuje tudi tematska heterogenost, pa vendarle je pogosto prepoznati usmerjenost k problemski obravnavi različnih vidikov našega bivanja v družbi, naj gre za posebej intenzivne trenutke v obdobju odraščanja ali za izrazitejše vidike aktualnega časa.

Posebnost letošnjega festivalskega programa je večja pozornost, namenjena višjim starostim skupinam, predvsem generacijam tretje triade osnovne šole in srednješolcem. Ta, sicer nenačrtovani poudarek razpira premislek o gledališki komunikaciji s segmentom občinstva, ki je v gledališču večkrat nekoliko spregledan ali pa sam zaradi različnih razlogov malo »pozabi« na gledališče. Predvsem pa sooblikuje nov pogled na gledališče za srednješolsko občinstvo. Kar štiri festivalske uprizoritve – ali celo pet, le da je v eni od njih osrednji junak vendarle petnajstletni fant – so takšne, da ne obravnavajo tem in referenčnega konteksta, ki bi bili specifično mladostniški, ter v svoji vsebini tudi ohranjajo izrazito kompleksnost obravnavane snovi oziroma realnosti iz katere to zajemajo. *Skrivnostni primer ali kdo je umoril psa, Misterij sove, Ivan Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica, Rožnati trikotnik (Bent) in Seansa Bulgakov* so uprizoritve, ki jim najboljše pritiče oznaka »za mlade in odrasle« in ki s preseganjem ožje zastavljene ciljne skupine obiskovalcev začrtujejo vmesno polje med »mladim« in »odraslim« gledališčem ter prevračajo samoumevnost ali jasnost tovrstnih kategorij. Ne glede na to, ali so razlogi za tovrsten premik umetniške ali producerske in tržne narave, ta sproža konstruktivna vprašanja o razmerjih med gledališkim delom in njegovim občinstvom na eni strani ter o občosti in posebnostih dijaških obiskovalcev gledališča na drugi. V vsakem primeru sem glede na kontekst festivala pri teh večnaslovniških uprizoritvah upoštevala tudi kakovost komunikacije glede na gledalce, ki jim je festival namenjen (do 18. leta), in ne zgolj v širšem segmentu mlade odrasle populacije. Pri tem pa se mi zdi vredno spodbude, da takšno gledališče mlade nagovarja kot zahtevne posameznike, sposobne občutljivega dojetja in kritične refleksije, ob tem pa z v obče relevantnimi temami računa na njihovo senzibilnost in odprtost za neposredno okolje in človeško eksistenco nasploh oziroma za vse, v kar se naše bivanje vpenja.

NIKA ARHAR

selektorica 18. bienalnega festivala uprizoritvenih umetnosti za otroke in mlade Zlata paličica; gledališka kritičarka, publicistka in teatrologinja